

De wet wapens en munitie moet op de schop Zodat het allemaal simpeler en helder wordt.

Een gesprek met Chris van Dam, lid van de Tweede Kamer voor het CDA

Door Henk Bouwman en Jan van Gelderen

Normaal houden wij ons in 'Wapenfeiten' niet bezig met politiek. Vandaag maken wij daar met goede reden een uitzondering op.

Sportschutters, jagers en verzamelaars van (antieke) wapens zitten aardig in het verdomhoekje. Onze belangen worden in de politiek magertjes behartigd. Veel politici draaien ons de rug toe omdat ze niet geassocieerd willen worden met 'de wapenlobby'. Sterker nog, men neigt ernaar bij elk incident te roepen om nieuwe verboden. De teneur is dat wapens, munitie en alles wat er mee samenhangt eng is. Mensen die er vanuit hun hobby in geïnteresseerd zijn en er mee omgaan zijn vreemde wezens waar met wantrouwen naar gekeken dient te worden.

Sportschutters, jagers, re-enactors, voertuig- en wapenverzamelaars weten wel beter. Wij allen zijn gewoon fijn met onze hobby bezig. Wij verzamelaars vergaren kennis, doen onderzoek en koesteren de historische en bijzondere wapens in onze verzamelingen. Wij behouden ze voor het nageslacht en als de tijd daar is geven we ze door aan de volgende generatie.

Het is fijn om te merken dat niet alle politici vreemd over ons denken en dat sommigen zich zelfs aan de beeldvorming over ons ergeren en bereid zijn om onze belangen in aanmerking te nemen. Maanden geleden heeft een bestuurslid (Henk Bouman) alle 150 Kamerleden een mail gestuurd met zijn bezorgdheid over de e-screener. Hij kreeg niet echt veel reacties. De meeste waren standaard tekstjes waar je niet veel aan had.

Eén kamerlid stak daar gunstig bovenuit. Hij gaf aan de e-screener ook niet te zien zitten. Bovendien liet hij weten de sportschutters, jagers, re-enactors en zeker ook de verzamelaars te beschouwen als gewone mensen met een leuke, interessante hobby. Dat Kamerlid is Chris van Dam, recentelijk vooral bekend geworden door zijn rol als voorzitter van de onderzoekscommissie over de toeslagenaffaire, het rapport dat geleid heeft tot de val van het kabinet. Hier volgt een interview van onze voorzitter Jan van Gelderen (VNW) met Chris van Dam (CvD).

Chris van Dam stelt zich voor

CvD: 31 jaar heb ik de handen uit de mouwen gestoken als politieman en als officier van justitie, sinds 2017 als lid van de tweede kamer. Ik ben zelf geen sportschutter of verzamelaar maar die wereld is mij niet vreemd. Jarenlang heb ik een vuurwapen voorhanden gehad.

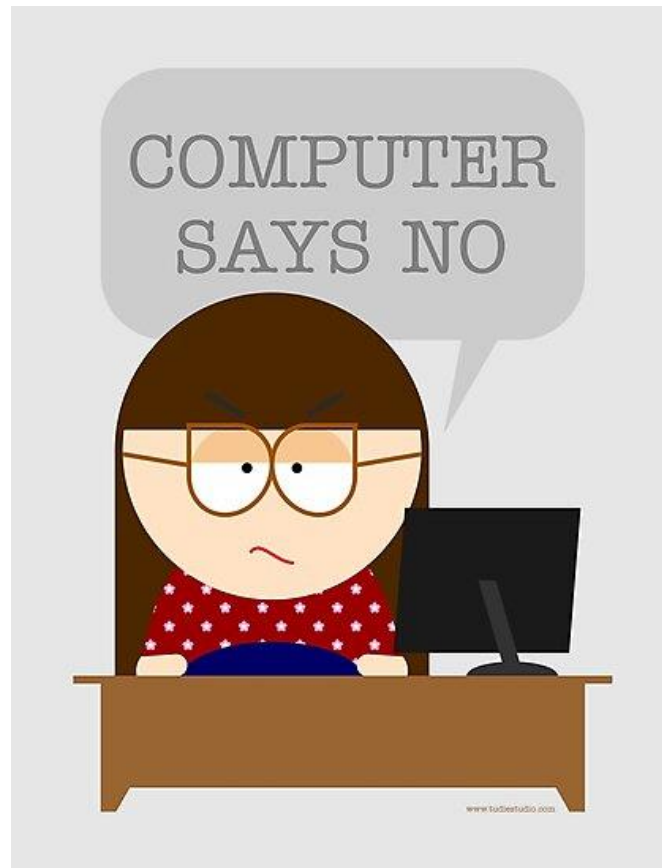
Chris van Dam

Na Alphen aan den Rijn is er een bepaalde tendens in ons land ontstaan. Vooral na de uitspraak van de Hoge Raad dat de politie ten onrechte aan de schutter een verlov heeft verleend voor het voorhanden hebben van vuurwapens en daarmee de politie aansprakelijk werd gesteld. Er is een tendens ontstaan dat mensen die interesse hebben in vuurwapens aan de foute kant van de streep staan. Dat vind ik echt zo'n verkeerd beeld.

Door mijn werk in de commissie van de kindertoeslag valt mij op dat, in algemene zin, de overheid een wantrouwige blik heeft naar de burger. Hier moet verandering in komen. Het ultieme voorbeeld vind ik wel hoe er omgegaan wordt met mensen die wapens als hobby hebben. Over het algemeen gaat het om ongelofelijk gezagsgetrouwe mensen, die zich meer dan normaal aan de wet houden. Kijk alleen al naar de jagers en wat die doen voor natuurbehoud. Bijvoorbeeld een oom van mijn vrouw is lekker bezig met een voorlader en dat is zeker geen voorbeeld van enige vorm van criminaliteit. De man is gewoon fijn in de weer met zijn hobby en besteedt er uren aan om een kogel af te schieten. Ik heb er een hekel aan dat deze goedwillende mensen gecriminaliseerd worden. Sterker nog, met de e-screener wordt hij ook nog eens geprofileerd.

E-screener

Vorig jaar kwamen er allerlei mensen op mijn spoor. De meeste keurige oude mannen die ineens een rood scherm zagen en te horen kregen dat ze a- of on sociaal waren, aan schizofrenie leden of instabiel waren. Een perfect voorbeeld waarin het “system says no” de norm wordt. Er is niet meer een mens die beoordeelt of je wel geschikt bent voor de schietsport, maar een computer programma.

Ik vind wel dat je oplettend moet zijn om mensen een vergunning voor een wapen te verlenen. Alphen aan den Rijn is daar echt wel een les in geweest. Maar zoals het nu gaat, waarbij iedereen in het verdachtenbankje gezet wordt, dat kan niet. Er zitten nog wat andere problemen bij. Namelijk dat we niet de agent in de rol van de psychiater zetten. Maar ook, punt 1, de verbouwing van de WWM, en dan, punt 2, als aanvullende maatregel, de e-screener.

Voor wat betreft de verbouwing van de WWM. Ik ben 19 jaar officier van justitie geweest en hoopte bij misdrijven met betrekking tot de wet wapens en munitie altijd dat er een oude grijze parketsecretaris was, die snapte hoe de WWM in elkaar stak. De WWM is een aanbouwkeuken, want elke keer als er wat nieuws was werd er weer een hokje bijgebouwd. Daardoor is de hele wet verrommeld. Niemand heeft meer het overzicht. Daar komt nog bij dat door de aansluiting van de WWM op de Europese vuurwapenrichtlijn, er definities en begrippen zoek geraakt zijn. Ik hoef u niet te vertellen dat, als je wapens verzamelt, je Europees bezig bent. Dat kan haast niet anders. Dus in dat opzicht is er een belang. En lange tijd hebben we er ons op voorgestaan dat we een aparte benadering van wapens hebben in Nederland, namelijk een zeer restrictief beleid. In een aantal opzichten hebben we daar het Europese been bij moeten trekken. Maar we zijn daar in de wetgeving niet echt in meegegaan. Dat leidt tot problemen.

Speelgoedwapens

Bijvoorbeeld de gehele discussie rond de speelgoedwapens. Hoe we daar in Nederland mee omgaan. Dat is toch een hele curieuze manier van doen. Ik ben heel erg voorstander van het voorstel van Michiel van Nispen (SP), dus dat je vooral het dragen van dit soort dingen op straat moet verbieden en veel minder op het bezit ervan moet gaan zitten. Als je een onklaar gemaakt wapen hebt mag dit weer wel en als je een plastic replica hebt mag het weer niet. Er is geen touw aan vast te knopen. Het is een oerwoud. Daar moet de WWM op aangepast worden.

Speelgoedwapens, wat mag wel, wat mag niet

Vernieuwingen WWM

Wat er moet gebeuren moet in 2 fases gebeuren en dat is precies wat de Minister niet wil. Die heeft in de laatste brief aan de kamer gesteld dat hij geen fundamentele herziening van de WWM wil. Dat wil ik wel. Er moeten twee dingen gebeuren. Het is net zoiets als wanneer je een nieuw huis bouwt: je moet een architect en een aannemer hebben. Dus wat je als eerste moet doen is dat een stel architecten een opzet maakt voor die nieuwe wet. Hoe gaan we het doen met elkaar. Dat ontwerp zou naar de Tweede Kamer moeten. Daar zou de Tweede Kamer ja tegen moeten zeggen en dan pas kan de wetgever aan de gang gaan. Dat zou dan de aannemer moeten zijn, ik bedoel dus het ministerie. De wet wapens en munitie moet op de schop zodat het allemaal simpeler en helder wordt.

Je moet ook kijken naar het verstrekken van het verlov. Moet je naar elk jaar verlengen of naar elke 5 jaar verlengen. Je moet ook kijken naar de rol van de politie, die momenteel veel te administratief met de materie omgaat. De politie moet juist feitelijk de controles uitvoeren. Het andere punt is de e-screener. Daarin vrees ik dat ik het enige kamerlid ben die daar wat aan doet. En daar geldt dat het hele wantrouwenmodel wat er nu is, anders moet. Er moet een vorm van toezicht zijn. Een check op je geestelijke gesteldheid. Dat mag je verwachten voor iemand die met wapens bezig is. Van mij mag de e-screener een onderdeel zijn van de check. Maar alleen een onderdeel. De eindwaardering van de test, inclusief hoe mensen mij kennen, relaties en misschien de informatie van de huisarts, dat geheel moet niet door een computerprogramma worden gemaakt maar door een mens. Niet door een diender, want die is daar niet voor opgeleid. Met alle waardering voor dienders, dit is toch een apart vak. Ik heb een groot rijbewijs. Dat laat ik om de paar jaar verlengen. Daarvoor moet ik naar een arts. Niet mijn eigen arts, die zou partijdig kunnen zijn, maar naar een Arbo arts die dit soort dingen doet. Organiseer iets in die hoek als je zoiets wilt. In België is de huisarts verklaring voldoende volgens mij. Het kan niet met een of ander algoritme, waar je ook nog slim op moet antwoorden. Ik heb uit de Kamervragen begrepen dat de minister ervan uit gaat dat je ook wel eens een beetje kan liegen als je de vragen van de e-screener beantwoordt. "Heeft u

ooit wel eens gelogen?" is een van de vragen. Nou, ik denk dat er mensen zijn die oprecht zeggen, ik heb nog nooit gelogen, ik ben een man uit een stuk en ik lieg nooit. Als je dat invult bij de e-screener, dan scoor je al verkeerd, want iedereen liegt weleens. Nou dit soort dingen, sorry hoor, dan haak ik af.

Politie en verlovenbeleid

VNW: Opvallend is dat de politie (uitvoerende macht) bepaalt wat verboden moet worden terwijl dit een taak is die toebehoort aan de Staten Generaal (wetgevende macht). Wat met een deftig woord de trias politica wordt genoemd lijkt niet te gelden als het gaat om legaal wapenbezit. Hoe denkt u hierover?

CvD: Nou ja, dat komt natuurlijk omdat de bevoegdheid om het verlof te verlenen bij Korpschef-taken (KCT) ligt. Ik zou er voor zijn dat iemand uit Justis het verlof verstrekt maar dat heeft ook zijn nadelen. Dat er bij het verlof verlenen dan geen contactmoment meer is met de aanvrager. Dit is een van die dingen die in het nieuwe ontwerp van de WWM moeten komen. Ik denk dat deze tijd hele andere eisen stelt dan in 1987, vanaf wanneer de huidige WWM dateert. Ik ben het wel met u eens dat er nu te veel macht ligt bij een overheidsorganisatie. Dat zou je niet moeten willen.

Restrictief beleid

VNW: De Minister van Justitie en Veiligheid, dhr Grapperhaus, heeft het in zijn brief aan de Tweede Kamer over een restrictief beleid ten aanzien van legaal wapenbezit. Van een versoepeling van bijvoorbeeld de vrijgestelde wapens kan al helemaal geen sprake zijn. De legale wapenbezitter zorgt echter helemaal niet voor problemen waar de wet een oplossing voor zou moeten bieden. Begrijp u waarom er, ondanks de afwezigheid van problemen, toch een restrictief beleid wordt gevoerd?

CvD: Mag ik het voorbeeld noemen van de airsoftwapens. Het is ook zo'n discussie dat die allemaal vergunning plichtig moeten worden. De realiteit is dat er eigenlijk nul incidenten mee zijn geweest. Er zijn mensen die stellen dat je wel wat met die apparaten kan doen. Echter er is nog nooit een moord gepleegd met een airsoftwapen. Echt niet hoor. Er komt dan "plop" een incident op, in weet ik wat voor tv programma, of er roept iemand wat. Er is nergens een forum waarin dit gewogen wordt, en waarin gezegd wordt hoe dit zich verhoudt tot... En dan komt je ook op de situatie dat er vanuit de overheid een soort van verdenking is. Een soort van risico, we moeten alles kunnen uitsluiten zodat we achteraf daar geen gedoe over krijgen. Je moet het echter wel in verhouding zien tot de kans dat het gedoe oplevert. Ik vind dit echt een thema, naar hoe we elkaar vertrouwen. Ik denk namelijk dat het heel zinnig zou zijn om de mensen in de wapenwereld, die goed zicht hebben op de mensen die interesse hebben, er in te betrekken wat er zo links en rechts gebeurt. Het lijkt mij logisch dat als iemand die verkeerde plannen heeft zich aanmeldt bij een vereniging, die vereniging zo'n persoon eruit kan plukken als er hun iets opvalt. Maar daar wordt nu geen gebruik van gemaakt.

Messen

De machetes. Het macheteverhaal is een pure hype. Het is een werktuig voor een tuinder of hovenier. Het dragen op straat moet bestraft worden, niet het bezit er van. Een verbod om zo'n ding te hebben lijkt mij buitengewoon ingewikkeld.

VNW: Het verbaast ons dat burgemeesters zich over de wenselijkheid van een draagverbod van messen onder jongeren uitspreken. Dit is in de WWM al decennia mogelijk in de vorm van CAT4 wapens. Een zwaar stuk gereedschap aan een polsbandje is in de disco een wapen waardoor tot vervolging kan worden overgegaan. Begrijpt u die burgemeesters?

CvD: Puur gebrek aan kennis. Als je de brief van de minister goed leest, heb ik mij door een aantal mensen laten vertellen, is dat gebrek aan kennis ook op het Ministerie aanwezig. Er staan dingen in die gewoon niet kloppen.

Luchtbuksen

VNW: Wat vindt u van het feit dat, jaren na dato, de minister toch alsnog zware luchtgeweren gaat verbieden? Dit terwijl destijds de conclusie van het onderzoek van het Ministerie zelf (en vooral van de politie) was dat dit ongewenst is en er in de tussentijd geen enkel incident is geweest?

CvD: In de veiligheidswereld is het zo dat elk risico wordt uitgesloten. Bijvoorbeeld: Na die dramatische brand in het café in Volendam zult u in de horeca geen vers takje groen meer tegenkomen. Alles is geïmpregneerd en omgeven met regels. Als je tegenwoordig een evenementje organiseert moet je er aparte beveiligers bij hebben volgens de landelijke richtlijn. We zitten enorm in de sfeer van vinklijstjes om achteraf ons te kunnen verantwoorden dat, als er iets fout is gegaan, we toch alle vinklijstjes hebben afgewerkt. Ik kan je hierover boeiende verhalen over vertellen. Ik denk dat in dit kader wordt gedacht: "het is theoretisch denkbaar dat iemand met een zeer zware luchtbuks iemand vermoordt". Dus ga je het verbieden omdat je achteraf, als het theoretisch kan en het doet zich in werkelijkheid voor, dan kan uitleggen dat je er alles aan gedaan hebt. Of het een realistisch iets is of dat je met die middelen veel beter andere dingen kunt doen, die veel veiliger zijn, wordt dan even over het hoofd gezien.

VNW: Zoals gezegd, de legale wapenbezitter zorgt niet voor problemen waar de wet een oplossing voor zou moeten bieden. Toch zien we dat er binnen de politie, justitie en de politiek, mensen zijn die alleen maar oog hebben voor beperking van het legale wapenbezit. Begrijpt u hoe dat komt?

CvD: Dat is gewoon de realiteit maar wat ik vind is dat de wapenwereld ook zichzelf in de spiegel mag kijken. Dat jullie ook meer voor het voetlicht moeten brengen wat de waarde is en de betekenis is wat jullie doen. Het beeld is nu heel vaak van schieten op een achteraf terrein met borden dat ik daar niet mag komen. En de jagers worden door de partij van de dieren-stroming in een bepaalde hoek gezet. Wat is het positieve nieuws wat de wapenwereld te bieden heeft? Ik merk nu bijvoorbeeld dat er meer verbinding is om ook in de richting van de politiek een vuist en een verhaal te maken. Ook heel belangrijk. Je kunt altijd zeggen wat kunnen we er aan veranderen of wat moeten anderen er aan veranderen. Ik zeg dan: Wat kan je er zelf aan veranderen? Wat jullie doen is bijvoorbeeld cultuurhistorisch van groot belang. Breng het naar voren en kijk of je bij "Tussen Kunst en Kitsch" ook experts kan inbrengen. Maak een plan hoe je je hobby op een positieve manier voor het voetlicht brengt en de waarde ervan laat zien. Kijk bijvoorbeeld ook naar de programma's zoals Antiques Roadshow en de pandjesbazen, waarin experts heel erg interessante dingen laten zien en er boeiend over kunnen vertellen.

Als de Mocro maffia met een AK47 om zich heen schiet en mensen dood maakt. Als iemand in Alphen aan de Rijn mensen doodschiet. Dan geeft dat een bepaalde angst onder de bevolking. Dan wordt dat ook als een negatief iets gezien. We vergeten even dat de politie daar gewoon niet goed zijn werk heeft gedaan.

Chris van Dam voor een schijf van de politie.

Beeldvorming rond wapens is best ingewikkeld omdat het voor veel mensen zoiets is van, wat is een wapen en voor mij hoeft het niet, en wat zijn dat voor mensen. Dat is een realiteit daar heb je mee te maken, daar heb je mee te dealen. Ik denk dus serieus dat je op beeldvorming veel kunt doen. Ik heb ook gesprekken gehad met schuttersverenigingen die moeite hadden met allerlei regels en beeldvorming. Die nodigden scholen uit. Het is niet zo logisch meer voor kinderen om in aanraking met een wapenhobby te komen. Daar moet je wel iets extra's voor doen. Ik vind al die mensen die hier mee bezig zijn gewoon law abiding citizens (Red: = Gezagsgetrouwe burger) maar ze worden behandeld of ze ook half crimineel zijn. Daar moeten we tegen opkomen.

Verkiezingen en de legale wapenbezitter

VNW: Laatste vraag. U bent van het CDA en minister Grapperhaus is ook van het CDA. Als we op het CDA zouden stemmen is de kans aanwezig dat minister Grapperhuis weer terug komt als minister. Daar zijn wij niet zo blij mee. Moeten we dus maar geen CDA stemmen?

CvD: Natuurlijk is Grapperhaus een CDA'er maar als minister dien je niet het partijbelang maar het landsbelang. Dan drijf je op de informatie van in dit geval meer de politie want, naar mijn inschatting, is er op het ministerie niet veel kennis aanwezig wat betreft de Wet wapens en munitie. Wel zeker welwillende mensen, maar niet veel kennis. Dus alle beleidsstandpunten worden in hoge mate vanuit de politie aan de minister aangereikt. Wij

hebben in ons verkiezingsprogramma, wat vandaag wordt vastgesteld, niet specifiek iets staan over de e-screener of de Wet wapens en munitie. Dat is, met alle respect, een te kleine groep om in een landelijk verkiezingsprogramma te zetten. Maar kijk wat ik gedaan heb in de afgelopen tijd. Voor de verlengingen van de verloven heb ik de e-screener weg weten te krijgen. Weet, dat binnen het ministerie ook gezegd wordt dat, zoals het nu gaat, heeft het de langste tijd gehad.

Momenteel worden er rechtszaken gevoerd die bij bosjes in het voordeel uitvallen van de verlofhouders. Ik weet dat afdelingen korpscheftaken in strijd met hun eigen richtlijnen een hele hoop mensen voor de 2^e keer naar de e-screener jagen met een zekere coaching van let hier en daar even op. Dat ze ook snappen wat voor vlees ze in de kuip hebben en hoe het gaat. Ik kan niet anders zeggen dan dat dit mijn weg is en mijn strijd. Eind 2019 stond ik als meest dualistische kamerlid van de coalitie in het NRC en dat ik het meest mijn eigen minister bestrijd. Dat is ook mijn rol als kamerlid. Als het gaat om het herschrijven van de WWM en de e-screener ben ik het gewoon oneens met mijn eigen minister. En daarvoor zal ik strijden, voor de schermen en ook achter de schermen. Ik zou het fijn vinden als de minister op dit vlak wat meer oog heeft voor zijn eigen natuurlijke achterban. Laat daar geen twijfel over bestaan.

VNW: Er zijn nog wel een paar Kamerleden die ook niet negatief tegenover ons staan en Chris van Dam werkt daar mee samen. Die Kamerleden staan op verkiesbare plaatsen op hun respectievelijk kieslijsten dus zijn verzekerd van hun terugkeer in de Kamer. Chris van Dam staat op plaats 47 (net boven Ferd Grapperhaus) omdat het CDA vooral verjonging nastreeft. Hij kan alleen door middel van voorkeursstemmen na de verkiezingen terugkomen in de Tweede Kamer.